

De klokken

Een spookverhaal over klokken die het oude
jaar uitluidden en het nieuwe jaar inluidden

De klokken

Charles Dickens

Diderot

ISBN: 9789403725840

Oorspronkelijke titel: *The Chimes: A Goblin Story of Some Bells that Rang an Old Year Out and a New Year In.*

© Wilma Baltus. Alle rechten voorbehouden.

De klokken

Eerste kwartier	7
Tweede kwartier	35
Derde kwartier	61
Vierde kwartier	87

Eerste kwartier

Er zijn niet veel mensen — en omdat het wenselijk is dat een verteller en een lezer elkaar zo snel mogelijk goed begrijpen, wil ik graag duidelijk maken dat ik hiermee niet alleen jonge mensen of kleine mensen bedoel, maar mensen van alle soorten en maten: klein en groot, jong en oud, nog steeds opgroeiend of alweer bezig af te takelen — er zijn, zeg ik, niet veel mensen die graag in een kerk zouden slapen. Ik bedoel niet tijdens de preek, bij warm weer (want dat is werkelijk weleens gebeurd), maar 's nachts, en alleen. Ik weet dat een grote menigte mensen, op klaarlichte dag, hevig verbaasd zal zijn over deze stelling. Maar ze geldt voor de nacht. Ze moet 's nachts worden beproefd, en ik neem graag op mij haar met succes te verdedigen op om het even welke stormachtige winternacht die daarvoor wordt aangewezen, tegenover één tegenstander uit de menigte die mij alleen wil ontmoeten op een oud kerkhof, voor een oude kerkdeur, en mij van tevoren toestemming geeft hem, indien dat nodig mocht blijken om hem te overtuigen, tot de ochtend binnen op te sluiten.

Want de nachtwind heeft de naargeestige gewoonte rond en rond zo'n gebouw te zwerven en daarbij te kreunen; met zijn onzichtbare hand aan ramen en deuren te morrelen en naar spleten te zoeken waardoor hij naar binnen kan. En eenmaal binnen, als iemand die niet vindt wat hij zoekt — wat dat ook moge zijn — jammert en huilt hij om weer naar buiten te komen. Niet tevreden met zijn sluipen door de zijbeuken, zijn glijden om de pilaren en zijn pogingen het diepe orgel tot spreken te verleiden, stijgt hij naar het dak en probeert de spanten uiteen te rukken; dan werpt hij zich wanhopig op de stenen beneden en trekt mompelend de grafkelders in. Even later komt hij heimelijk weer omhoog en kruipt langs de muren, alsof hij fluisterend de opschriften voor de doden leest. Bij sommige barst hij schel uit, alsof hij lacht; bij andere kreunt en huilt hij alsof hij rouwt. Ook

rond het altaar heeft hij iets spookachtigs in zijn stem, waar hij op zijn wilde manier lijkt te zingen van gepleegd Onrecht en Moord, en van valse goden die werden vereerd in strijd met de Tafelen der Wet, die er zo glad en gaaf uitzien en toch zo vol barsten en breuken zitten. Hu! De hemel beware ons, veilig en behaaglijk rond het vuur! Wat heeft die wind om middernacht, zingend in een kerk, een angstaanjagende stem!

Maar hoog in de toren! Dáár buldert en fluit de woeste storm! Hoog in de toren, waar hij vrij in en uit kan gaan door menige open boog en schietopening, zich om de duizelingwekkende trap kan kronkelen en draaien, de kreunende windhaan kan laten tolleren en de toren zelf kan doen schudden en rillen! Hoog in de toren, waar de klokken hangen, waar ijzeren stangen rafelig zijn van de roest, waar platen lood en koper, verschrompeld door weer en wind, kraken en opveren onder de ongewone tred; waar vogels haveloze nesten proppen in de hoeken tussen oude eiken balken; waar stof oud en grijs wordt; waar gespikkelde spinnen, loom en vet geworden door jarenlange rust, lui heen en weer schommelen op de trilling van de klokken en nooit hun greep verliezen op hun uit draad gesponnen luchtkastelen, nooit als matrozen in plotseling alarm omhoogklauteren of zich op de grond laten vallen om op twintig rappe pootjes één enkel leven te redden! Hoog in de toren van een oude kerk, ver boven het licht en het geroezemoes van de stad en ver onder de voortjagende wolken die haar overschaduwen, is het 's nachts een woeste en troosteloze plek; en hoog in de toren van een oude kerk woonden de Klokken waarover ik vertel.

Het waren oude Klokken, geloof me. Eeuwen geleden waren deze Klokken door bisschoppen gedoopt; zoveel eeuwen geleden dat het register van hun doop al lang, heel lang vóór mensenheugenis verloren was gegaan en niemand hun namen nog kende. Ze hadden peetvaders en peetmoeders gehad, die Klokken (wat mij betreft zou ik trouwens liever de verantwoordelijkheid dragen

peetvader van een Klok te zijn dan van een Jongen), en ongetwijfeld ook zilveren bekers. Maar de Tijd had hun peetouders weggemaaid en Hendrik de Achtste had hun bekers omgesmolten; en nu hingen ze naamloos en bekerloos in de kerktoeren.

Maar niet sprakeloos. Verre van dat. Helder, luid, krachtig en vol klank waren hun stemmen, die van de Klokken; en van heinde en verre kon men ze horen op de wind. Bovendien waren het veel te kloeke Klokken om afhankelijk te zijn van de grillen van de wind; wanneer die hun tegenzat, vochten ze dapper tegen hem in en goten ze hun opgewekte tonen royaal in het oor van wie luisteren wilde. En als ze op stormachtige nachten vastbesloten waren zich te laten horen door een arme moeder die bij een ziek kind waakte, of door een eenzame vrouw wier man op zee was, dan was het hun soms gelukt zelfs een tierende noordwester te overstemmen; ja, hem ‘helemaal aan flarden te slaan’, zoals Toby Veck zei — want hoewel men hem Trotty Veck placht te noemen, heette hij Toby, en niemand kon daar iets anders van maken (behalve Tobias) zonder een speciale wet van het Parlement; want hij was in zijn tijd even wettig gedoopt als de Klokken in de hunne, zij het met iets minder plechtigheid en openbaar feestgedruis.

Wat mij betreft: ik beken dat ik Toby Vecks overtuiging deel, want hij had ruimschoots gelegenheid gehad zich daarover een juist oordeel te vormen. En wat Toby Veck zei, zeg ik ook. Ik stel mij aan Toby Vecks kant, hoewel hij zelf de hele dag buiten de kerkdeur stond — en vermoeiend werk was dat. Toby Veck was namelijk een officieel erkende kruier en wachtte daar op karweitjes.

En in de winter was het me daar een winderige, kippenvelverwekkende, blauwneuzen, roodogige, steenkoude-tenen en tandklapperende plek om te wachten, zoals Toby Veck maar al te goed wist. De wind kwam om de hoek razen — vooral de oostenwind — alsof hij speciaal van de uiterste grenzen der

aarde was vertrokken om Toby een klap te verkopen. En vaak leek het alsof hij hem eerder tegenkwam dan verwacht, want zodra hij om de hoek stoof en Toby voorbij was, draaide hij plotseling weer om, alsof hij riep: ‘Wel heb ik ooit, daar is hij!’ Meteen vloog Toby’s kleine witte schort over zijn hoofd als de kleren van een ondeugende jongen, spartelde zijn nietige wandelstok machteloos in zijn hand en raakten zijn benen in een ontzaglijke beroering; en Toby zelf, helemaal scheefgezakt, nu deze kant en dan weer die kant op gedraaid, werd zo gebeukt, gestompt, door elkaar geschud, geplaagd, heen en weer geslingerd en van zijn voeten getild, dat het maar één stap van een heus wonder verwijderd was dat hij niet met huid en haar de lucht in werd gezogen, zoals hele kolonies kikkers of slakken of andere gemakkelijk vervoerbare schepsels soms schijnen te worden, om vervolgens, tot grote verbazing van de inwoners, weer neer te regenen op een vreemde uithoek van de wereld waar men nog nooit van kruier Toby Veck had gehoord.

Maar hoe ruw de wind hem ook behandelde, winderig weer was voor Toby uiteindelijk een soort feestdag. Echt waar. In de wind leek het hem minder lang te duren voordat hij een sixpence verdiende dan op andere dagen; de strijd met dat woeste element leidde hem af en friste hem helemaal op als hij hongerig en neerslachtig begon te worden. Ook strenge vorst of sneeuwval was een Gebeurtenis; op de een of andere manier scheen het hem goed te doen — al zou het moeilijk zijn geweest uit te leggen waarin dan precies, Toby! Wind, vorst en sneeuw, en misschien een fikse hagelbui erbij, dat waren Toby Vecks hoogtijdagen.

Nat weer was het ergst: die koude, vochtige, klamme nattigheid die zich om hem heen sloot als een doorweekte overjas — de enige soort overjas die Toby bezat en waarvan hij zijn comfort juist had kunnen vergroten door hem níét te hebben. Natte dagen, wanneer de regen langzaam, dicht en koppig neerviel; wanneer de keel van de straat, net als de zijne, verstopt zat met mist; wanneer rokende

paraplu's heen en weer gingen, ronddraaiend als tollen terwijl ze elkaar op de drukke stoep aanstootten en telkens een kleine draaikolk van onaangename druppels van zich afwierpen; wanneer goten bulderden en regenpijpen vol en luidruchtig waren; wanneer het water van de uitstekende stenen en richels van de kerk drup, drup, drup op Toby viel en het bosje stro waarop hij stond in een oogwenk in modder veranderde — dát waren de dagen die hem op de proef stelden. Dan kon je Toby werkelijk angstig uit zijn schuilplaats in een hoek van de kerkmuur zien turen — zo schamel een schuilplaats dat hij in de zomer nooit een schaduw op de zonnige straat wierp die dikker was dan een flinke wandelstok — met een lang en moedeloos gezicht. Maar een minuut later kwam hij alweer naar buiten om zich warm te bewegen; hij draafde een keer of twaalf heen en weer, klaarde zelfs dan weer op en keerde opgewekter terug naar zijn nis.

Ze noemden hem Trotty vanwege zijn drafje, dat snelheid beloofde zonder die werkelijk op te leveren. Hij had misschien sneller kunnen lopen; hoogstwaarschijnlijk zelfs. Maar beroof Toby van zijn drafje en hij zou naar bed zijn gegaan en gestorven. Bij vuil weer spatte het hem onder de modder; het kostte hem een wereld aan moeite; gewoon lopen zou hem oneindig veel gemakkelijker zijn afgegaan — maar juist daarom hield hij er zo hardnekkig aan vast. Een zwak, klein, mager oud mannetje was hij, maar in goede bedoelingen was deze Toby een ware Hercules. Hij hield ervan zijn geld te verdienen. Het verheugde hem te geloven — Toby was erg arm en kon het zich moeilijk veroorloven een vreugde zomaar prijs te geven — dat hij zijn loon waard was. Met een boodschap of klein pakketje van een shilling of achttien pence in zijn handen steeg zijn moed, die altijd al groot was, nog hoger. Terwijl hij voortholde, riep hij tegen snelle postboden vóór hem dat ze uit de weg moesten gaan, in het rotsvaste geloof dat hij hen volgens de natuurlijke loop der dingen onvermijdelijk zou inhalen en onder de voet lopen; en hij had volmaakt vertrouwen

— al werd dat niet vaak op de proef gesteld — dat hij alles kon dragen wat een mens kon optillen.

Dus zelfs wanneer hij op een natte dag uit zijn hoekje kwam om zich warm te lopen, draafde Toby. Met zijn lekkende schoenen trok hij een kromme rij slijkerige voetafdrukken door de modder; hij blies op zijn verkleumde handen en wreef ze tegen elkaar, nauwelijks beschermd tegen de doordringende kou door versleten grijze wollen wanten met een eigen kamertje voor de duim en één gemeenschappelijke gelagkamer voor alle andere vingers. Met gebogen knieën en zijn stok onder de arm bleef Toby draven. Wanneer hij de straat op schoot om naar de klokkentoren te kijken zodra de Klokken luidden, draafde Toby nog steeds.

Die laatste uitstap maakte hij verscheidene keren per dag, want de Klokken hielden hem gezelschap. Wanneer hij hun stemmen hoorde, keek hij graag naar hun verblijfplaats en dacht hij na over hoe ze in beweging werden gebracht en welke hamers op hen sloegen. Misschien was hij des te nieuwsgieriger naar die Klokken omdat er enige overeenkomsten tussen hen en hem bestonden. Zij hingen daar in weer en wind, met regen en storm die op hen inbeukten; zij keken alleen tegen de buitenkant van al die huizen aan en kwamen nooit dichterbij de vlammen van de haardvuren waarvan het schijnsel door de ramen blonk of de rook uit de schoorstenen opwelde; en zij konden evenmin delen in al het lekkers dat voortdurend door voordeuren en over de hekken van souterrains aan indrukwekkende koks werd aangereikt. Aan vele ramen verschenen en verdwenen gezichten: soms mooie gezichten, jonge gezichten, vriendelijke gezichten; soms het tegendeel. Maar Toby wist net zomin als de Klokken zelf — hoewel hij, werkeloos op straat staand, dikwijls over zulke kleinigheden nadacht — waar die mensen vandaan kwamen of waarheen ze gingen, of er, wanneer hun lippen bewogen, in het hele jaar ook maar één vriendelijk woord over hem werd gezegd.